

pel er nok døden (fx s.67 og 81).

Disse stakkels ældre, som lider under det omgivende samfunds negative og derfor falske konstruktioner af dem, har ikke meget at skulle have sagt. I al fald omtaler Hazan på intet tidspunkt nogen relation mellem de billeder, der gøres af ældre, og deres egen reaktion på dem. De sidder åbenbart i hver sin gyngestol og ser undrende og resigneret til. Det er synd, når selvstændige subjekter således bliver til studieobjekter. Denne mangel på seriøsitet over for de mennesker, man studerer, repræsenterer en form for fordomsfuldhed; Hazan bliver som dem, han kritiserer, han konstruerer selv falske billeder af de ældre.

Denne mangel på seriøsitet viser sig flere steder: i Hazans behandling af sproget, siden han tror, han bare kan ændre det, i hans behandling af samfundet, siden han tror, det vil ændres, når mangler og fejl er påvist, i hans behandling af eksistentielle livsvilkår, siden han ikke taler om død og sygdom som andet end det, uvidende prakker de ældre på gennem væmmelige associationer, og i hans behandling af de ældre, siden de ikke agerer på nogen måde andet end resignerende i Hazans aktive univers. Det er som om, Hazans grundantagelse er, at man bare kan udskrive recepter på politisk korrekte udtalelser, som patienten – læs alle os andre – skal sluge, så får vi det alle sammen bedre. De ældres situation vil ændre sig, fordi talen, der omgiver dem, ændres.

Praktiske sociale konsekvenser vejer tungere end teoretiske overvejelser og resultater, dette kan hurtigt forvrænge bogen, fordi det er påstande og ikke argumenter og beskrivelser, man præsenteres for. De få gange, Hazan præsenterer os for en case, højnes det akademiske niveau betragteligt.

Det må påpeges, at denne kritiske anmeldelse er frugten af en bestemt læsning. Forstået ikke som forskning, men som idéskabende skrift om det presserende problem, at alderdom i højere og højere grad stigmatiseres, er det en god bog, en bog fuld af åbninger mod nye måder at tænke politiske og sociale problemer på. Med andre ord, læst antropologisk er Hazan alt for moralsk og postulerende, men læst som debatbog er han behageligt antropologisk og åbner diskussionen mod nye felter. Hazan sætter i sandhed problemer under debat.

Vinklen er god, at sætte spørgsmålstegn ved, hvordan alderdom opfattes. Men sigtet, at dømme sproget, samfundet, de andre, fordi

de ikke konstruerer nogle ordentlige aldersbilleder, er trættende.

Hazans styrke er hans overblik, hans svagheit er den blinde plet, der følger, når man på forhånd ved, hvad resultatet bliver.

*Kirsten Marie Raahauge
Institut for Antropologi
Københavns Universitet*

ERNEST HUNTER: *Aboriginal Health and History: Power and Prejudice in Remote Australia.* Cambridge, New York & Victoria: Cambridge University Press 1993. 318 sider. ISBN 0-521-41629-9 hardback, pris £37.50.

Hunter er uddannet klinisk psykiater, og hans projekt med denne bog er at påvise, at alkoholisme blandt aboriginier i Kimberly kun repræsenterer én del af et kompliceret netværk af problemer, som aboriginier står over for. Umiddelbart synes det at være et ret indlysende projekt, og hans forsøg på at gøre op med gamle stereotyper om, at aboriginier er socialt marginaliserede, fordi de begår for mange mord og selvmord og drikker, gambler og slår for meget på tæven, er heller ikke specielt epokegørende – man kan kun give Ernest Hunter evigt ret i, at denne adfærd ikke er årsagen til problemerne.

Umiddelbart virker bogen således ved første gennembladning temmelig traditionel. Den er opbygget med en gennemgang af et par hundrede års undertrykkelse og ydmygelse, efterfulgt af den statistiske dokumentation af problemernes omfang. Til slut præsenterer han en analyse, hvor han viser, at han har læst alle de sociologiske klassikere. Analysen fører dog ikke til noget umiddelbart brugbart – andet end at egentlige forandringer forudsætter en erkendelse og genoprettelse af de asymmetriske magtforhold – og det kan man jo kun give ham ret i!

I sin grundighed bliver hans gennemgang af australske lovgivningsmæssige og sundhedspolitiske tiltag alligevel ret spændende. Den handler nemlig nok så meget om politisk ideologi, og om hvordan kontrol over den australske urbefolkning retfærdiggøres politisk – både nationalt og internationalt – helt op i nutiden. Det kan så undre mig, at han ikke selv reflekterer noget nærmere over den vinkel – eller måske er det i virkeligheden hans strategi

at være så underforstået, at pakke budskabet så pænt ind.

Et sted i bogen dokumenterer han fx – ved at referere til lovttekster og uddrag af kommissions- og politirapporter – hvorledes aboriginies med spedalskhed helt op i 1930'erne blev transporteret til kolonier, hvor de kunne opholde sig – i heldigste fald nogle år – ellers resten af deres liv. Da patienterne nødtigt ville følge med disse transporter, blev fysisk vold anvendt som overtalelse, og i visse tilfælde var det nødvendigt at lænke patienterne sammen eller til politipatruljens heste, så de ikke flygtede under rejsen. Andre gange blev de stuvet sammen under dæk i små pæreskuder på flere ugers sørejser. Forhold som retfærdiggøres med henvisning til smittefaren og beskyttelsen af den omgivende hvide pionerbefolkning.

Man kan så spørge sig selv om, hvem denne afhandling egentlig henvender sig til. For antropologer med speciel interesse for den australske urbefolkning er der ikke så meget at hente – eller er der? Bogen præsenteres som en systematisk analyse af sociohistoriske og interkulturelle aspekter omkring mental sundhed i Kimberley. For mig at se handler det i virkeligheden om en sociohistorisk analyse af – eller et virkeligt pænt indpakket forsøg på – en psykiatrisk diagnostisering af undertrykkelsens ideologi og systematik bag de sundhedspolitiske tiltag i forhold til aboriginies.

Hanne Bang
forskningsstipendiat
Center for Etik og Ret
Københavns Universitet

THOMAS HYLLAND ERIKSEN: *Små steder, store spørgsmål. Innføring i sosialantropologi.* Oslo: Universitetsforlaget 1993. 384 sider, rigt ill. ISBN 82-00-21634-9 hardback.

Skandinavisk antropologi har ikke nogen stærk tradition for egentlige lærebøger i faget, i modsætning først og fremmest til USA, hvor der siden midten af 1970'erne er udgivet en strid strøm af „textbooks“, alle i nogenlunde samme format og udstyr og med stort set samme kapiteloverskrifter, skræddersyet til „Anthropology A 101“, eller hvad de nu kalder undervisningen på første semester. Derfor er det lidt af en begivenhed, at skandinavisk

antropologi nu er blevet beriget med et sådant produkt, tilsyneladende efter amerikansk mønster. Som medskyldig, for 14 år siden, til noget som kunne ses som en dansk introduktionsbog (om end næppe en „rigtig“ lærebog) i faget, er min position som anmelder naturligvis sårbar. Det er imidlertid med velberåd hu, at jeg her udsætter mig for den retroaktive boomerang-effekt, som mine kritiske kommentarer til Hylland Eriksens bog eventuelt måtte have. Ved at tilbyde en dækkende og detaljeret præsentation af faget for nye universitetsstuderende påtager man sig ikke blot et temmeligt stort ansvar for de studerendes opfattelse af, og indskoling i faget, men man udsætter sig også for kollegers mere eller mindre entusiastiske reaktioner på forsøget på, i kraft af en kanonisk tekst, at tilegne sig retten til at tegne faget i almindelighed. I sit hjemland har bogen således allerede startet en videre debat om fagets identitet (*Norsk Antropologisk Tidsskrift* 1994(1)), og nedenstående er nærmest at betragte som nogle spredte tilråb fra ringsiden.

Skal man tro Hylland Eriksens bog, er der ikke sket så voldsomt meget i antropologien de sidste 20 år. I den udstrækning der, som Halvard Vike anfører i NAT, er et generationsskifte i gang i norsk antropologi, lader dette til at være et demografisk snarere end et paradigmatisk fænomen. Hvis generationen umiddelbart efter Barth i nogen grad snublede i fodsporene, så er det åbenbart at Hylland Eriksens generation (eller i hvert fald han selv) har fundet sine fødder og plantet dem solidt på barthiansk jord. Dette er mest tydeligt i de to kapitler om „Den sociale person“ og „Individ og samfund“. I det førstnævnte gennemgås status, rolle, aktører, osv. på gammeldags sociologistisk vis (Barth, Goffman), mens f.eks. hele den tradition for overvejelser om „personhood“, som begyndte med genopdagelsen af Mauss' „La notion de la personne“, ignoreres. I „Individ og samfund“ præsenteres social struktur, organisation og system, og der fyldes på med netværk, skala, processer og det aktørorienterede perspektiv. Fremme ved s.93 begyndte jeg at få medlidenhed med studenterne. Her præsenteres en „firefeltstabel“ indeholdende begreberne „individ“, „samfund“, „struktur“ og „proces“, som angiveligt skal illustrere „Fire dimensioner av socialt liv“. En tidligere, tilsvarende figur (s.46) indeholder begreberne „natur“, „samfund“, „det fælles“ og „det individuelle“; denne figur